

Φ Ο Ρ Μ Ι Τ Ε

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

«Ἄγε μοι, λιγεια φόρμιγξ»
« . . . κελάδει Δάριον ὄδαν» (Συνέσιος).

ΕΤΟΣ Α΄. — ΑΡΙΘΜΟΣ 1.

ΓΡΑΦΕΙΑ : 48—Ὀδῷ Πραξιτέλους—48

ΑΘΗΝΑΙ, Δευτέρα 1 Ὀκτωβρίου 1901.

Π
Μ
1857

ΑΝΤΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Νῦν, ὅτε πολλαχῶς ἤρξατο ἐκδηλουμένη τοῦ Ἑλλήνος ἡ μέριμνα περὶ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν πατρίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων ἐν τῷ καθόλου αὐτοῦ βίῳ, καιρὸς, νομίζομεν, νὰ δοθῇ ποιά τις ὄψις καὶ περὶ τὸ πρὸ πολλοῦ ἤδη παρημελημένον ζήτημα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς, δι' ἣν πᾶς Ἑλλήν, οὐ τινος οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν ἐτυφλώθησαν εἰσέτι διὰ τοῦ ἐλευσίνου τῆς ξενομανίας πάθους, ἐξίσου ἐνδιαφέρεται.

ὑπὸ τῆς σκέψεως καὶ μόνον ταύτης ὀρμώμενοι, ἀπεφασίσαμεν τὴν ἴδρυσιν μουσικῆς ἐφημερίδος, ἥς ὁ σκοπός, ὡς προαναγγείλαμεν, εἶνε ἡ ὑπὸ τεχνικὴν καὶ φιλολογικὴν ἐποψίν βελτίωσις τῶν παρ' ἡμῖν μουσικῶν, ἐτι δὲ καὶ ἡ ἀνύψωσις τοῦ ὅλοῦ ἤδη καταπίπτοντος ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς γοήτρῳ τῆς Βυζαντιακῆς μουσικῆς.

Ὁμολογοῦμεν, ὅτι ὁ ἀγὼν εἰς ὃν ἀπεξεδύθημεν εἶνε πολὺ ὑπέρτερος τῶν ἡμετέρων πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν κεφαλαίων, πλὴν ἀλλ' ὅμως εὐελπιστοῦμεν, ὅτι θέλομεν διεξέλθει τοῦτον μετὰ θάρρους καὶ ἀποτελεσματικῶς, ἀφ' ἐνὸς μὲν χάρις εἰς τὴν εὐγενῶς καὶ ὄλως ἀφιλοκερδῶς παρασχεθεῖσαν ἡμῖν πνευματικὴν συνεργασίαν πολλῶν μουσικῶν λογίων καὶ ἄλλων φιλολόγων καὶ θεολόγων, βαθέως ἐγκυψάντων περὶ τὴν μουσικὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἐνθερμον ὑποστήριξιν ἀπαξάπαντος τοῦ παρ' ἡμῖν μουσικοῦ κόσμου, μέγα μέρος τοῦ ὁποίου ἐνθουσιωδῶς ἠσπᾶσθη τὴν ἀπόφασίν μας ταύτην.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ

Ἐπισκόπου Γόρτυνος

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Ἡ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΥΤΗΣ

«Αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου μετ' ᾠδῆς». ψ. 68'

1. Τί εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν φωνή τις μελωδικὴ ἀπὸ στόματος ἢ φθόγγων πλοκῆ ἐντέχνως καὶ ἐναρμονίως κρουομένου ὄργανου πλήττει τὴν ἀκοήν; Τίς εἶνε ἡ μυστηριώδης ἐκείνη διὰ θεοῦ τῆς ψυχῆς, ἣτις, ὀργάνων κρουομένων εὐρύθμως ἢ ἀσμάτων ψαλλομένων, διατίθεται εὐκρέστως ἢ δυσκρέστως, χαρμωπῶς ἢ λυπηρῶς, ἐμφόβως ἢ θρασυαλῶς, ἐνθουσιαστικῶς ἢ χαύνως καὶ νωχελῶς; Τί δηλοῖ ἡ ἀλληλεπίδρασις τῶν ἤχων καὶ τοῦ ἀέρος ἐπὶ

τῶν αἰσθηματικῶν χορδῶν τῆς ψυχῆς; Οὐδὲν ἄλλο ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐμμελής ἁρμονία. Ἐὰν ἐξετάσῃ τις ἐπακριβῶς τὰ μέλη καὶ τὸν ὄργανισμόν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, τὸ σῶμα ἐν σχέσει πρὸς τὰς ψυχικὰς διαθέσεις, τὰς ἐνεργείας τῶν αἰσθητηρίων πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα, καὶ τούτων αἰτίας τὰς ἀνατυπώσεις πρὸς τὴν ψυχὴν, θὰ κατανοήσῃ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι μίαν ἐμμελῆς ἁρμονίαν, ἐν παναρμόνιον μουσικὸν μυστήριον θεοθεν οὕτως διεσκευασμένον, ὥστε ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ καλοῦ, τῇ ἀκοῇ τοῦ ἁρμονικοῦ, τῇ γεύσει τοῦ ἡδέος, τῇ πράξει τοῦ ἀγαθοῦ, τερπεται καὶ ἠδύνεται, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐναντίοις ἀσχάλλει καὶ ἀποτροπιάζεται.

Καὶ οὐ μόνον ὁ ἐμφυχὸς καὶ λογικὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ὁ δι' αὐτὸν δημιουργηθεὶς κόσμος εἶνε μουσικὴ ἁρμονία καὶ παναρμόνιος εὐρυθμία. Ἐὰν ριψώμεν βλέμμα εἰς τὸ ποικιλόμορφον βασίλειον τῶν τετραπόδων, τὸ πολυδαίδαλον βασίλειον τῶν πτηνῶν, τῶν φυτῶν, τῶν ἐρπετῶν· ἐὰν ἀνυψώσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰς κανονικὰς καὶ ἀπαρεγκλίτους τροχιάς τῶν ἀπειραρίθμων οὐρανίων σωμάτων· ἐὰν παρατηρήσωμεν τὴν ἀλληλουσίαν τῶν ἐτῶν, μηνῶν, ἡμερῶν, νυκτῶν, τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀλλήλας διαδεχομένας, ὦ! τότε ἰλιγγίᾳ ὁ νοῦς τοῦ θνητοῦ, καὶ οὐδὲν ἄλλο προφθάνει νὰ εἴπῃ, εἰμὴ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο, ὡς ἐμμελῆς τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας! Ἄλλ' ἡ πανσοφία αὕτη ἐξεδηλώθη βεβαίως καὶ διατρανοῦται διὰ τῆς παναρμονίου τάξεως, εὐρυθμίας, ἀναλογίας καὶ κανονικῆς λειτουργίας τῶν ὄντων, ἣτις καὶ μουσικὴ τοῦ παντός νὰ ὀνομασθῇ δύναται.

Εἰς τὸ προσεχές πραγματευσόμεθα περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ἵμεν εὐσεβῆς καὶ προηγούμενον ἄνθρωπος τοὺς χαρισμένους αὐτοῖς μόνοις τὴν ἑαυτοῦ φωνὴν θεοῦ.

(Πλούταρχος).

Μετὰ τῶν θηρεύντων τὴν μουσικὴν συναναστρέφου ἀφόβως, οἱ κακοὶ δὲν ἔχουσιν ἄτματα.

(Λούθηρος)

Οὐδὲν τισούτων εὐκόλως διεγείρει ἐντύπωσιν ἐν ταῖς ἀπαλαῖς ψυχαῖς, ὅσον αἱ διάφοροι φωναὶ τῆς μουσικῆς· εἶνε δύσκολον νὰ παραστήσῃ τις ὅποιαν δύναμιν ἔχουσιν αὐταὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς.

(Κικέρων)

ΠΕΡΙ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΑΥΤΗΣ

ὑπὸ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΑΔΟΥ

καθηγητοῦ τῆς ἑλλην. φιλολογίας καὶ τῆς μουσικῆς

Ἡ Βυζαντιακὴ μουσικὴ ἡ αὐτὴ οὕσα τῆ τῶν ἐνδόξων ἡμῶν προγόνων ἐθνικῆ μουσικῆ, ὡς ὁ λόγος ἡμῖν ἐξῆς ἔσται, ἄμεσον σχέσιν καὶ συνάφειαν ἔχει πρὸς τὴν καθόλου ἐθνικὴν ἡμῶν φιλολογίαν καὶ γνῶρισμα, ὡς εἰκόσ, ἔστιν ἐθνικόν· διότι ἔθνος ἐκάστου ἰδιαιτάτα γνωρίσματά εἰσιν ἡ γλῶσσα, ἡ ποίησις καὶ ἡ μουσικὴ, ἐτι δὲ τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις, ὧν ἄνευ ἀδύνατον τοῦτο ὑπάρχειν. Καὶ περὶ μὲν τῶν δύο πρώτων μετὰ τὴν ἐκ τοῦ δουλικοῦ ζυγοῦ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἀδραεῖς δαπάναις δεόντως ἐμερίμνησε συστάσει σχολῶν διαφόρων βαθμίδων, δι' ὧν ἡ τε γλῶσσα ἀρχοῦντως ἐβελτιώθη καὶ ἡ διάδοσις καὶ διάδοσις αὐτῆς εὐτυχῶς ἐξησφαλίσθη, καὶ ἡ ποίησις ὅπωςδήποτε ἐπιμελείας τινὸς ἔτυχε συστάσει διαγωνισμάτων, τὴν δ' ἀμοιβὴν τῶν διαγωνιζομένων ἄνδρες φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες καταβάλλουσι. Τῆς δ' ἐθνικῆς μουσικῆς, κοσμικῆς τε καὶ ἐκκλησιαστικῆς, ἀναποσπάστου, ὡς ἐρρήθη, ἐθνικοῦ γνωρίσματος οὕσης, πάντως ὀλιγώρηται καὶ σπουδαίως οἱ ἐν πᾶσι νεωτερίζοντες αὐτὴν ὑπενόμισαν ἐπ' ἀνυπολόγιστον τοῦ ἔθνους ζημίαν.

Τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲ οὕσαν μουσικὴν, προσηρμοσμένην τῇ ἐκκλησιαστικῇ ποιήσει, ἐθνικὴ κατὰ πάντα οὕση, τὴν παρὰ τῶν Βυζαντιακῶν ἡμῖν κληροδοτηθεῖσαν, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων αὐτὴν παραλαβόντων, καίπερ ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἀλώβητον ὄντως διατηρηθεῖσαν, οὐδὲν ἦτρον τῶν ἱεροψαλτῶν τινες τὸν διδάσκαλον αὐτῆς ἐπαγγελλόμενοι πολλαχῶς ἐλυμήναντο. Πολλοὶ τούτων ἀπειρίας ἕνεκα περὶ τὸ ψάλλειν, ἐκ τῆς μουσικῆς αὐτῶν ἀμαθίας προερχομένης, ἀδυνατοῦντες εὐγενῶς ὕμνους ἐξαγγέλλειν κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν χρήσει οὕσαν Βυζαντιακὴν μουσικὴν, σπουδῆν ἀπαιτοῦσαν καὶ πείραν οὐ τὴν τυχεύσαν, ἵνα τὴν ἑαυτῶν ἀμαθίαν καὶ τὰς ἄλλας περὶ τὴν ἐξαγγελίαν ἐλλείψεις αὐτῶν καλύπτωσιν, εἰκὴ καὶ ὡς εἰκόσ ἤρξαντο παραμορφῶντες αὐτὴν καὶ εἰς τὰς ἱερὰς μελωδίας παρεσάγοντες καὶ αὐταῖς ἐγκαταμιγνύοντες μέλη πάντη τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς ὀθνεῖα, αὐτῇ οὐ συνάδοντα καὶ πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀνατροφὴν ὄλως ἀπάδοντα. Ἡ κρασις δὲ καὶ ἡ μίξις μελωδιῶν τῇ ἑλληνικῇ μουσικῇ ἐκ τῆς τῶν Δυτικῶν Εὐρωπαϊκῶν μουσικῆς εἰλημμένων κακίζηλόν τί ἐστι, τῆς ἀνομοιότητος ἐν εκ

των τετραγώνων, περί ὧν ἐφεξῆς τὰ προσήκοντα ἐροῦμεν.

Ἐάν δὲ θῆλομεν ἡμεῖς οἱ νῦν Ἑλληνας μιμούμενοι τοὺς ἐνδόξους ἡμῶν προγόνους πράττειν ὅ, τι καὶ ἐκεῖνοι ἐπραττον ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ἠθέλομεν τὸ πρῶτον ἀποστρέφειν καὶ ἀπαγορεύειν τὴν εἰσαγωγὴν εἰς αὐτὴν καινοτομιῶν τῶν γαλλοκατὰ αὐτῆς λυμαινομένων. Οἱ ἀρχαῖοι δὲ Ἕλληνας διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν τῆ μουσικῆ ἐχρῶντο, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν σφραγισμένων πρὸς τοὺς Θεοὺς Ἱμνων ἀποδείκνυται, ἀλλ' ἢ τούτου Ἱερὰ μουσικὴ ἦν σεμνή, μεγαλοπρεπὴς καὶ ἀπείριστος δεξιῶς ἐρμηνεύουσα τὰς διαθέσεις καὶ τὰ αἰσθηματικά τῆς ψυχῆς οὕτως, ὥστε κατέχειν καὶ συμπαρασύρειν πάντα ὑγια καὶ ἀδιάφορον ἄνθρωπον. Οἱ τῶν Ἑλλήνων δὲ μεγάλοι ποιηταὶ, οἱ πολιτικοὶ καὶ συλλήθδην πάντες οἱ σοφοὶ καὶ παιδαγωγικοὶ ἄνδρες τὴν μουσικὴν πολυφωνίαν φοβούμενοι διχαίως πρὸς τὰς θεατρικὰς ὁρμὰς ἀντηγωνίζοντο καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐσπούδαζον ἀδιάφορον τὴν μουσικὴν φυλάττειν καὶ ρυθμίζειν αὐτὴν, οὕτως, ὥστε ἀρχειν μὲν τὴν μελωδίαν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπὸ γενναίας γνώμης καὶ φρονήματος ἡγεμονεῖσθαι. Ἀποδείκνυται δὲ ἡδὴ, ὅτι εἰς ἀκμὴν καὶ πρόοδον οὐκ ἐδέχθητε τέχνης οὐ συνεγεγὼ τὸσφ τὸ πλῆθος τῶν μηχανῶν καὶ περὶ αὐτῶν ὁλίγων ἄλλοι, καὶ ὅτι περιοριστοὶ τινες καὶ ἐνδεεῖς ἀπελοῦσι μᾶλλον ἢ βλάπτουσι τὰς τέχνας ὡς καὶ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων. Οἱ τῶν Ἱερῶν δὲ ἡμῶν μουσικοὶ νόμοι οὐ μετεβάλλοντο, ἀλλ' αὐστηρότατα ἐτηροῦντο ἐπὶ βαρυστάτη ζήμει κατὰ τοῦ τολμῶντος αὐτοὺς μεταβάλλειν, καὶ οὐχ' ὡς παρ' ἡμῶν σήμερον συμβαίνει, ἀστόργως καὶ ἀσεβῶς ἀρχαῖκὰς μελωδίας χριστιανικὰς ὑπὸ τοῦ τυγχόντος μουσικοῦ παρεμορφῶσθαι.

Καίτοι δ' οἱ πρόγονοι ἡμῶν οὕτω πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Ἱμνους εἶχον καὶ πάντες αὐτοὺς ἐσπούδαζον καὶ περὶ πλείστον ἐποιούντο, ἅτε, ὡς ἐφθηνεν εἰπόντες, τὰ μέγιστα συμβαλλομένου εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν, οὐδὲν ἤττον ἡμεῖς, ἀπόγονοι ἐκείνων ὄντες, πάντως ἐναντίαν τῆς ἐκείνων ὁδὸν πορευόμεθα καὶ τὸ πρῶτον ἀδαῶς καὶ ἀμούσως πρὸς αὐτὴν διακείμεθα. Ἐάν δὲ τὴν Ἑθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν ἐσπούδαζόμεν, πλήρη ἂν αὐτῆς γνώσιν εἶχομεν καὶ οὐδὲν ἐπὶ βλάβῃ αὐτῆς ἐπραττομεν τῶν νῦν ἀγνοία αὐτῆς πραττομένων· λέγει δὲ ὁ ἐκ Σταγειρίων φιλόσοφος α' Ἐν τι τῶν ἀδυνάτων ἢ χαλεπῶν ἐστὶ μὴ κοινωνήσαντας τῶν ἔργων κριτὰς γενέσθαι· σπουδαίους». Ἀριστοτέλ. Πολ. βιβλ. Ε', κεφ. 6, § 21.

(Ἐπεταί συνέχεις).

Α. Σακελαριᾶδης

Ἐκφορῶμεν τὰς ἀπειρούς ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς πάντα τὰ ἔγκριτα φύλλα τῆς ποιητικῆς καὶ τῶν ἐπαρχιδῶν, ὅσα εὐηρεστήθησαν νὰ ποιήσωσιν εὐφημον μνηεῖον περὶ τῆς ἐφημερίδος ἡμῶν τὴν εὐγνωμοσύνην δὲ ἡμῶν πρὸς πάντας τοὺς ὁπωσδήποτε ἐργασθέντας πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν ταύτης.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Φορμιγγος».

ΦΩΝΗ ΑΥΡΑΣ ΛΕΠΤΗΣ

Ἄφρα προεῖα ὑπέδειξε, καὶ λεπτοτάτη Κύριον, οἱ Ἥλιος, Θεῶ, ζῆλοῦντι παντοκράτορι, οὐχὶ πνεύμα βίαιον, οὐκ ἀσυνείδητος, οὐδὲ πῦρ ἐκδοιματοῦν· διὸ Ἰησοῦ τῷ πρῶτῳ ψάλλομεν.

Ἐπειδὴ οὐδεὶς δύναται θεῖναι ἄλλον θεμέλιον λίθον, παρὰ τὸν κεῖμενον, ὃς ἐστὶν ὁ Χριστός, κ' ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι, μετὰ τὸ λογικὸν τῶν ἀδυνατοῦν νὰ βάλωσι θεμελίωσιν ἰδέα· εἰς τὸν ἐγκέφαλόν των, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποῖαν νὰ κτίσῃσι τὸ οἰκοδόμημα τῶν σκέψεων των, ὁ Θεὸς ἴρα ἐμελλε νὰ φανερωθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐφανερωθῇ. Ἀλλ' ὡς τί, καὶ ὑπὸ ποῖον σχῆμα θὰ ἐφανερωθῆ; Μήπως μὲ ἀνθρώπινα μεγαλεῖα καὶ ματαιότητας, μήπως ὡς ἐγκόσμιος δυνάστης καὶ κατακτητῆς, ὡς Ταμερλάνος καὶ ὡς Ναπολέον, ἢ ὡς μωροπλόυτος Κορνιδος, ἢ ὡς ἐπιστῆμων καὶ σοφῶν Ἀρχιμωδῶν;

Ἄλλα ταῦτα εἶνε ὡς μηδὲν ἐνώπιον τῆς θείας μεγαλειότητος, ὃ δὲ Θεὸς ὑπόδειξε νὰ φανερωθῇ κ' ἐφανερωθῇ ὡς πρῶτος ταπεινός Ἰησοῦς. Τοῦτο προσέδημαινεν ἡ θεοφάνεια ἢ γενομένη εἰς τὸν Θεοδίδακτον Ἡλίαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Χωρῆθ. Ὁ Θεὸς ἐφανερωθῆν εἰς τὸν Προφήτην ὅχι ἐν τῷ πνεύματι τῷ βίαιῳ, ὅχι ἐν τῷ συσσεισμῷ, ὅχι ἐν πυρὶ, ἀλλ' ἐν φωνῇ α ὕ ρ α ς λ ε π τ ῆ ς. Καὶ ἡ φωνὴ τῆς αἴρας τῆς λεπτῆς εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ πρῶτου Ἰησοῦ, εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ Ἐυαγγελίου.

Διὰ τοῦτο, λέγει ὁ μελωδὸς Ἰησοῦ τῷ πρῶτῳ ψάλλομεν. Καὶ διὰ τοῦτο, θαρροῦντως ἐπιθέσομεν ἡμεῖς, ὀφείλομεν νὰ ψάλλομεν ἐν Ἑκκλησίᾳ μετὰ προαιτίας φωνῆς, μετὰ τὴν αἴρας λεπτῆς, καὶ ὅχι μετὰ πολυφωνίας καὶ παραφωνίας, αἰτίας ὁμοίους μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνεμού τοῦ βίαιου καὶ μετὰ τὸν συσσεισμόν, μέσῳ τῶν ὁποίων δὲν ἐφανερωθῆ ὁ Θεός.

«Οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ, Κύριος... οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος» καὶ μετὰ το πῦρ, φωνὴ αἴρας λεπτῆς· καὶ ἐκεῖ Κύριος.»

Ἀναξιδφογγίγγες Ἱμνοι, τῖνα Θεῶν, τῖν ἥρωα, τῖν ἄνδρα κελαιοῦμεν·

Τοὺς Ἱμνους, τοὺς ἀνάσσαντας τῆς Φορμιγγος, ἐπικαλεῖται ὡς ἀνωτέρω ὁ ὑψηλότες τούτους, καὶ ἐρωτᾷ τῖνα θεῶν, ἥρωα ἢ ἄνδρα πρέπει ὁμοῦ νὰ ψάλλω. Ἰσως θὰ ἰδιναῶ τῖς νὰ εἶπῃ, ὅτι μέγιστος λυρικός τῆς ἀρχαϊότητος, διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπικλήσεως, οἶνεῖ π ρ ο φ η τ ε ὑ ε ι. Ἡ δὲ πρόδροσις τοῦ πληροῦται εἰς τοὺς Ἱμνους τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἑκκλησίας. Διὸ τῖς ἄλλος εἶνε ἀληθὴς Θεός, τὸν ὁποῖον ἐπρεπε νὰ κελαιοῦσιν οἱ Ἱμνοι, εἶμῃ ὁ Χριστός; Καὶ τῖς ἥρωα εἶνε μεγαλύτερος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ πατάξαντος τὸν ἀρχεκακὸν ἐχθρὸν, καὶ νικῆσαντος διὰ τοῦ Σταυροῦ τὸν θάνατον; Καὶ τῖς εἶνε ἀνήθ, τῖς ἀνθρώπος, ἀληθέστερος ἀπὸ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἁ ν θ ρ ὡ π ο υ. «Ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων... ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφῇ δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοίωματι ἀνθρώπων γενόμενος·» Διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αἴρας μουσικῆς, οἱ Ἱμνοι, οἱ ἀναξιδφογγίγγες τοῦ Πινδάρου, ἡμνοῦσι τὸν ἀληθῆ Θεόν, ἥρωα καὶ ἄνδρα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Θεραπεύεται δὲ καὶ ἡ ἀμηχανία τοῦ Πινδάρου, ὡς καὶ παντὸς ψάλτου ἢ ποιητοῦ, εὐσιόνοντος, εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἡνωμένως τὰς τρεῖς ιδιότητας τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἥρωος καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τοιοῦτος Θεός, ἥρωα καὶ ἀνθρώπος οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει, εἶμῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Α. Παπαδιαμάντης.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗ ΚΑΙ Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ μουσικὴ ποικίλας ἐλάβε μορφὰς καὶ διακυμάνσεις ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτῆς. Ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν, ἐνθα πρῶτότερον πάσης ἄλλης χώρας ἀνεπτύχθη, μέχρι τῆς Αἰγύπτου, ἐν τῇ ὁποῖα ἐξωγονήθη καὶ ἐλάβε τὴν τεχνικὴν αὐτῆς,

μορφὴν, ἐπὶ μυριάδας ἐτῶν διεσκόρπισε τοὺς γλυκεῖς αὐτῆς ἤχους καὶ ἔτερπεν ἡγεμόνας καὶ λαοὺς. Συνεχίσσας τὸν δρόμον τῆς ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὑμνηθεῖσα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐφθασεν ὑπὸ νέαν ὄλως μορφὴν ἐν τῇ ἑλληνικῇ χώρᾳ, ἐνθα ἐγκλιματισθεῖσα ἀνεπτύχθη νέον κάλλος, καταστῆσα προσωφίλης σύντροφος θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων.

Μαρτυρικὰ ἀπτά τῶν καλλῶν τῆς μουσικῆς ἐκείνης τῶν ἐνδοξῶν ἑλληνικῶν χρόνων δὲν ἔχομεν, ἀλλ' ἐκ πληροφοριῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων καὶ τινων συγχρόνων μανθάνομεν μὲν ὅποια τῖς περίπου θὰ ἦτο, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ εἰπωμεν ἀσφαλῶς, ὅτι τοιαύτη τῖς ἦτο ἡ μουσικὴ ἐκείνη.

Ἡ ἀνάμιξις τῶν Ῥωμαίων μετὰ ταῦτα εἰς τὰ πρῶτα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ επικυριαρχία αὐτῶν ἐφ' ὅλης τῆς Ἀνατολῆς ἐπήνεγκε νέαν ζῦμωσιν τῇ μουσικῇ, ἣτις ἐτρόπη νέαν ὁδὸν ἀδελφωθεῖσα μετὰ τοῦ τότε ἀκαμάστους χριστιανισμοῦ. Αἱ δὲ ἐκκλησιαστικαὶ μελωδίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπήχθησαν μὲν εἰς νέους κανόνας, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τότε ἀκαμάστους μουσικῆς, ἣτις ἦτο ἡ Ἑλληνορωμαϊκὴ.

Εὐθὺς δ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἡ μουσικὴ ἐλάβε συμφωνῶν ὁδὸν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑκκλησίᾳ, τῆς καθολικῆς τραπεζίης χριστιανισμοῦ. Αἱ δὲ ἐκκλησιαστικαὶ μελωδίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπήχθησαν μὲν εἰς νέους κανόνας, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τότε ἀκαμάστους μουσικῆς, ἣτις ἦτο ἡ Ἑλληνορωμαϊκὴ. Εὐθὺς δ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἡ μουσικὴ ἐλάβε συμφωνῶν ὁδὸν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑκκλησίᾳ, τῆς καθολικῆς τραπεζίης χριστιανισμοῦ. Αἱ δὲ ἐκκλησιαστικαὶ μελωδίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπήχθησαν μὲν εἰς νέους κανόνας, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τότε ἀκαμάστους μουσικῆς, ἣτις ἦτο ἡ Ἑλληνορωμαϊκὴ.

Ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης μουσικῆς τῶν καθολικῶν, ἐγεννήθη ἡ νεωτέρα μουσικὴ, ἡ κοινῶς Εὐρωπαϊκὴ καλουμένη, ἀλλ' εἶναι τὸσφ ἀνομοία ἐκείνης, ὥστε οὐδὲ κλῆν ὀκίναται, ὅτι ὑπῆρξε θυγάτηρ αὐτῆς. Ἡ μουσικὴ αὕτη εἶχει τὸ τονικὸν σύστημα, ἔπερ παρήχθη ἐκ τῶν κανόνων τῆς νεωτέρας ἀκουστικῆς καὶ ἀπετέλεσε τὸ τεραστῆρον οἰκοδόμημα τῆς νεωτέρας μουσικῆς.

Ἡ κλιμαξί τῆς μουσικῆς ταύτης σύγκειται ἐκ δύο τετραγώνων καὶ ἐνὸς πόνου συμπληρωτικοῦ κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν:

α'. τετράγρον β'. τετράγρον
τόνος, ἡμιτ. τόνος, τόνος, τόνος, ἡμιτ. συμπληρ.
Ἐκ ταύτης παρήχθη καὶ ἡ σχετικὴ ἐλάσσων ἔχουσα διάφορον τάξιν τῶν τόνων καὶ ἡμιτονίων.
τετράγρον α'. τετράγρον β'.
τόνος, ἡμιτ. τόνος, τόνος, ἡμιτ. τόνος, τόνος. συμπληρ.

Τὸ δὲ β'. τετράγρον σχηματίζεται κατὰ τὴν ἀρμονικὴν ἀνάγκην διαφοροτρόπως ἥτοι:
τόνος, τριημιτόνιον-ἡμιτόνιον ἢ β'. τετράγρον
τόνος, τόνος, ἡμιτόνιον.

Ἀμφοτέρων τούτων τῶν κλιμακῶν ὁ σχηματισμὸς προήλθεν ἐκ τῆς ἀρμονικῆς πλοκῆς τῶν φθόγγων καὶ τῆς πολυετούς πείρας πρὸς ἀκριβῆ διακρίσιν τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων αὐτῶν. Πᾶσα δ' ἄλλη

μουσικὴ λουσα νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν ἀρμονισμὸν τῆ ἐκτελεστῆς φθόγγων, δέον νὰ ὑποστῇ μουσικὴ ἐγγείριον, ἐκ τῆς ὁποίας πάντως συμβῆ ἀκρωτηριασμός ἐπιβλαβῆς τῶν μελῶ αὐτῆς, ἐπομένως δὲ καὶ καταστρεφῆ τὰ μελωδικὰ κάλλος αὐτῆς, ἐάν ἔχη τοιοῦν.

Καὶ βυζαντικὴ μουσικὴ θέλουσα νὰ νεωτερισθῇ νὰ περιβληθῇ τὸν ἀρμονισμὸν, πάντως θάποστῇ τὸν τοιοῦτον ἀκρωτηριασμὸν, ἐπιβέστατον αὐτῇ ἀποθητόμενον. Διὸ τῆς μουσικῆς ταύτης τὸ κάλλος ἐγκειται ἐν β' πλοῦτῳ τῶν μελωδιῶν, ἅς κεντηται ἐνὶ τῷ ὀκτώηχῳ. Ὁ δὲ ὀκτώηχος, ὡς ἔχ', δὲν ἐνχομονίζεται. Οἱ ἀποπειρώμενοι λαὸν νὰ ἐναρμονίσωσι τὰς βυζαντικὰς μελωδίας, ἀρ' ἐνὸς μὲν ἀντιλοῦσιν εἰς τὸν τῶν Δακιδῶν πόνον, ἀρ' ἑτέρου δὲ διαπραττοῦσιν μουσικῶς ἐγκλημα.

Μόνον ἡμετα μουσικὰ κλιμακόμενα ἐκ τῆς μουσικῆς ταύτης δύνανται νὰ ἐναρμονισθῶσιν, ἀλ' ὑπὸ νέαν μορφὴν, ἔπερ ὅμως δὲν εἶναι πλῆρ βυζαντικὴ μουσικὴ, ἀλλὰ νέον τι κατασκευασμ.

Ἡ Βυζαντικὴ μουσικὴ δέον νὰ τηρηθῇ ἀγνή τῇ Ἑκκλησίᾳ καὶ λόγῳ τῆς ἱστορίας καὶ λόγῳ τῶν καλλῶν αὐτῆς.

Ἄ Ἡ δὲ πρῶτος δέον νὰ συντίθηται ὑπὸ νέαν μορφήν, ἀξίως τοῦ κατὰ τοῦ Ἱεροτάτου ὄντος, λατρευομένου. Καὶ τότε ἐσμέν βέβαιοι, ὅτι ἀπτόμεν ἔργον ἐθνικόν.

ΕΜ. ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣ

Παρακαλῶνται θεομύστατα οἱ λαβόντες ἀγγελίας τῆς ἐφημερίδος ἡμῶν, ὅπως ἴβωσι τὴν καλωσύνην καὶ ἐπιστροφῆν ταύτας ἐντὸς τοῦ ἄ'. δεκαπενθήμερου τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Ν ΤΗ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ὑπάρχοντο μὲν, ἀλλὰ καὶ μὴ ὑπάρχοντος πλάγιου τετάρτου ἤχου.

Ἀπὸ μακρῶν δὴ ἐτῶν τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν μελετῶν καὶ ἐπισταμένως περιεργαζόμενος αὐτὴν, εἶδον καὶ ἐπέσιθην, ὅτι ἐν ἐτῇ ἐκτός τῶν ἀπείρων ἀνωμαλιῶν ὑπάρχει καὶ πολλὰ τὰ χρίζοντα ἐπιβουλεύσει καὶ βελτιώσεως. Καὶ περὶ τούτων μὲν πρῶτον ὡς καὶ περὶ τῶν θεωρημάτων τοῦ Πλειδίου ἐκτενῶς πραγματευόμεθα ἐν τῷ ἐτῷ βραχυτάτων χρονικῶν διαστήματι ἐκδοθησομένῳ «Νέω Θεωρητικῷ» ἡμῶν, ὀλίγως δὲ μόνον λέξεις, παρακλήθεντες, γράφομεν ἡμερον, ὅπως ὑποδείξωμεν τοῖς ἐτι καὶ νὰ ἐπιμένουσιν, ὅτι καλῶς καὶ ὡς ἀριστα ἔχουσιν τὰ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῇ Μουσικῇ, ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς σκέπτονται ἐμμένοντες εἰς λάθη καὶ παντοῖα προσομίματα παρεβάλλοντες εἰς τοὺς τὸ πρῶτον εὐρόντες καὶ ὑποδεικνύοντας ἀσφαλῶς τὴν διορθῶσιν ὕτων.

Τὸ θέμα, ἔπερ ἐξελέξαμεθα, ἀφορᾷ τὸν ἦχον τὸν καλούμενον πλάγιον τοῦ δ'. ὅστις καίτοι καλεῖται οὕτω, τοῦτοῖς κατὰ τὴν πορείαν τῆς θεμελίου κίμακος τῶν αἰδιμῶν διδασκάλων δὲν εἶναι πλάγιος τοῦ δ', ἐπομένως ὑπάρχων, δὲν ἔσχει. Καὶ ὑπάρχει μὲν ὁ τοῦ Νη ἤχος, ἀλλὰ πλάγιος τοῦ

δ'. δὲν ὑπάρχει. Τοῦτο, ὡς ἀνεγνώσωσιν οἱ τε φίλοι συνάδελφοι καὶ ὁ ἱερὸς κληρὸς, ὡς καὶ πάντες οἱ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μουσικὴν εἰδότες, ἀναμφιβόλως θέλουσιν ἀπορήσει καὶ καταπλάγῃ καὶ μονοῦ, ὅτι μωρίαν ὀφλισκόμενα, κατηγοροῦσιν ἡμᾶς. Οὐχ ἥτον μετὰμεγάλως πεποιθήσεως ὁμολογῶ παραρῆσιν καὶ διακρυπτόω, ὅτι ἐν τῇ νῦν ἐν χρῆσει ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν μουσικῇ, κατὰ τὴν κρατοῦσαν θεωρίαν, ὑπάρχει μὲν ἡ ἡχητικὴ οὐσία τοῦ Νη, ἀλλὰ πλάγιος τοῦ δ'. δὲν ὑπάρχει.

Προβιόντες ἡδὴ εἰς τὴν ἐξήγησιν καὶ ἀπόδειξιν τῆς θέσεως ταύτης παρακκοῦμεν τοὺς ἀδελφούς ἱεροφύλακας καὶ λοιποὺς ἡμῶν ἀνεγνώστας, ἵνα μετὰ προτοχῆς παρακαλοῦσιν ἡμᾶς ἐν τῇ ἀναλύσει, ἀρ' ἐτέρως δὲ καὶ ἀμερολήπτως κρίνωσι περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ἡμῶν.

Καὶ πρῶτον ἐρωτῶμεν αὐτοὺς νὰ μᾶς εἰπωσι: τίς εἶνε ὁ κύριος τοῦ καλούμενου πλάγιου δ'. ἤχος, ἵνα ἐκ τοῦ κυρίου του ἀνεύρωμεν τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ πλάγιον ἂν ὑπάρχῃ ἢ ὄχι. Βεβαίως ἀπαξάπαντες μὴ φωνῆ θὰ ἀπαντήσητε, ὅτι ὁ κύριος τοῦ πλάγιου τετάρτου εἶνε ὁ Δι. Ἄλλ' ὑμεῖς αὐτοὶ ἀδεις, μεταξὺ ὑμῶν ἀντιφάσκοντες, θὰ δυσχερήσθητε, ὅτι ὁ Δι εἶνε φθόγγος καὶ βᾶσις τοῦ χρωματικῶν δευτέρου ἤχου! Ἐτεροὶ δὲ πάλιν ἐξ ὑμῶν θὰ εἴπητε ὅτι ὁ κύριος τοῦ πλάγιου δ'. ἤχου εἶνε ὁ Βου, ὅστις ὀνομάζεται τετάρτος ἤχος. Ἐπομένως τότε ὁ Νη εἶνε ὁ πλάγιος αὐτοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου ὀνομάζεται πλάγιος τοῦ τετάρτου (:). Ἄλλ' οὕτω κατανοῶμεν εἰς διλημμά παραδεχόμενοι ὅτι, ὅτε μὲν ὁ Δι εἶνε τετάρτος ἤχος (εἰ γὰρ), ὅτε δὲ ὁ Βου εἶνε ὁ τετάρτος ἢ λέγετος καὶ ὁ Δι δευτέρος ἤχος χρωματικῆς! Ἰδοὺ λοιπὸν προφανεῖς ἀπορίαι, ἰδοὺ ἡμεῖς ἔχοντες ἐν ἀμφιβολίᾳ καὶ ἀβεβαιότητι εὐρισκόμενοι καὶ ἀγνοοῦντες ἂν ὁ Δι εἶνε ἀείποτε δευτέρος ἤχος ἢ τετάρτος καὶ ὁ Βου ἀείποτε τετάρτος ἢ λέγετος! Πόθεν ἀρὰ γε προήλθεν αἱ ἀνωμαλίαι αὐταὶ καὶ ἡ σύγχυσις; Μή τις ἡμῶν εἶνε ὁ κριτικός; Αἰτίαι πάντων τούτων εἶνε τὰ ἡμέτερα θεωρητικά. Καὶ ἅς μὴ παρεξηγήσωσιν ἡμᾶς, οἱ κ. ἀνεγνώσται, οὕτω περὶ ἐκφορῶμενος περὶ τῶν ἡμετέρων θεωρητικῶν, νομίζοντες ὅτι λόγοι ἐμπειρῆς ὑπαγορεύουσι τὴν ταπεινωτικὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν μᾶς. Ἀπαγε! Τὸναντίον βεβῆ τὸ σέβας τρέφομεν πρὸς τοὺς αἰδιμῶς συγγραφεῖς αὐτῶν ὡς παρ' αὐτῶν φωτισθέντες, ἄλλως δὲ πράττοντες καὶ σκεπτόμενοι ἀσύγνωστον ἠθέλομεν καταδείξει ἀχριστιαν.

Σκοπὸς καὶ γνώμη ἡμῶν δὲν εἶνε νὰ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ τὸναντίον νὰ διορθώσωμεν τὰ χρίζοντα διορθώσεως. Μόνον αὕτη ἡ ἔλλειψις; Δὲν ὑπάρχει ἕνας ψάλλτης νὰ ψάλλῃ! Ἀληθῶς σήμερον ὅσοι καὶ δὲν ἔχουσι τὸ μέσον νὰ πληρώσουν ψάλλτας, δὲν ἔχουν ψάλλτας. Καὶ ὅμως εἰς παλαιότερους χρόνους ἐθεωρεῖτο τιμὴ μεγάλη τὸ ψάλλειν εἰς τὴν Ἑκκλησίαν, τὸ ἀνεγνώσκων τὸ Ἑκλήτηριον καὶ τὰς Προφητείας, τὸ ἀπγγέλλειν τὸν Ἀπόστολον, τὸ συλλειτουργεῖν ἐν γένει τὸν Ἱερέα. Οἱ προῦγοντες τότε τοῦ χωρίου κατελάμβανον αὐτοδικαίως τοὺς χοροὺς τοῦ ναοῦ, εἰς ὅλας τὰς ἐορτὰς καὶ Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ παριστάμενοι ἀνελλιπῶς ἐν τῷ ἔσπερινῷ καὶ τῷ ἑσθρῷ. Οὐδὲ ἐβλεπτο εὐλογητὸν ὁ Ἱερεύς, πρὶν ἰδῆ ὄλους τοὺς προ-

δικιοῦται νὰ λάβῃ καὶ ὁ πλάγιος αὐτοῦ. Οἱ αἰδιμοὶ διδασκαλοὶ διακρίττουσιν, ὅτι ἐκαστος κύριος ἤχος δεικνύει τὸν πλάγιον του τετράτῳ ἐπὶ τὸ βραῦ, οὐχὶ δὲ διτόνω. Τούτων λοιπὸν οὕτως ἔχοντων, βεβαίως ὁ Βου δὲν εἶνε κύριος τοῦ καλούμενου πλάγιου τοῦ δ'. οὔτε ὁ Νη πλάγιος τοῦ Βου. Ἐάν τὸν Βου παραδεχθῶμεν ὡς τετάρτον ἦχον, κατὰ τὸν κανόνα τῶν διδασκάλων, τὸν πλάγιον αὐτοῦ πρέπει νὰ ζητήσωμεν οὐχὶ διτόνω, ἀλλὰ τετράτῳ ἐπὶ τὸ βραῦ, ὡς εἶνε τοῦτο πασίγνωστον, ἦτοι θὰ εὐρωμεν τότε αὐτὸν ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ βραυτάτου τόνου Κε καὶ κλιμακῶ μετὰ τῶν ἡμῶν τοῦ ἰδιοῦ Λεγέτου ἤχου καὶ ὀνομάζοντες πλάγιον τοῦ τετάρτου, οὕτω Νη (!). Τότε δ' ὅμως ἡ ἐσχάτη αὕτη πλάνη ἔσται χείρων τῆς πρώτης, ἐπειδὴ ὁ Κε πρῶτος ἤχος ὦν καὶ κύριος, δὲν γίνεται καὶ πλάγιος τοῦ δ'. Ποῦ λοιπὸν τότε κρύπτεται καὶ ποῦ εἰσέρεται αὐτὸς ὁ καλούμενος πλάγιος τοῦ τετάρτου; Ἐρωτῶμεν. Καὶ τίνας τετάρτου; τοῦ Δι ἢ τοῦ Βου; Ἀδελφον! . . .

Καὶ νὰ μὲν δὲν δυνάμεθα ὀλοταῶς ν' ἀρνηθῶμεν τὸν ἦχον τοῦτον ἡχητικῶς, ἐνῷ ἔχομεν αὐτόν, ἀλλὰ ποῦ θὰ τὸν εὐρωμεν; Βεβαίως εἰς τὴν θέσιν τῶν πλάγιων ἤχων, ἐπειδὴ ὀνομάζεται πλάγιος τοῦ τετάρτου. Ἀλλ' ἀποῦ δὲν εὐρισκόμεν αὐτὸν εἰς τὴν τετάρτην θέσιν τῶν πλάγιων, ὡς τοῦτο δεικνύεται κτωτέρω, τότε πῶς ὀνομά

στῶτας νὰ καταλάβωσι τὰ σταίδια τοῦ χοροῦ.

Ποῦ φυσικόν. Διότι ἡ ἐκπαίδευσις τότε καὶ ἐν γένει ἢ μόρφωσις ἐγένετο μόνον διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ παιδιά ἐπρογυμνάζοντο εἰς τὸ σχολεῖον εἰς τὴν Ὀκτώηχον καὶ, κληρούμενα ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἐκονομάχον ἢ ἔλεγον τὸν Ἀπόστολον, ἕως οὗ ἀξαναομένης τῆς ἡλικίας των, ἐκγυμνασθῶσι καὶ εἰς τὸ ψάλλειν. Ποία παρετηρεῖτο ἀμιλλα τῶν νέων ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τότε. Ποῖος εὐγενὴς ἀνταγωνισμός, ὅστις ἠδρέπιζε καὶ ἐκαλλώπιζε τὰς ἱεροτελεστίας. Τὸ νὰ γεινῆ ὁ υἱὸς ἐνὸς προύχοντος «Ἀναγνώστης» ἐθεωρεῖτο ἐνέα τι καὶ ἱεροπρεπές. Τὸ νὰ προχειρισθῆ ὁ υἱὸς ἐνὸς χωρικοῦ εἰς «Ἀναγνώστην» ἐθεωρεῖτο ὡς δίπλωμα ἐντίμου προσαγωγῆς εἰς προύχοντα τοῦ τόπου περιζήτητον. Αὐτὰ τὰ πρῶτα πρόσωπα τῆς μικρᾶς κωμοπόλεως μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς ἐλησμούνου τὸ βαπτιστικὸν τῶν ὀνομα, ὑπογράφοντα καὶ προσφωνούμενα «Ἀναγνώστης». Πολλοὶ δὲ διέπρεψαν ἐν τῇ διοικήσει τῶν κοινωτικῶν «κύρ Ἀναγνώσται».

Ἡ συνήθεια αὕτη εἶναι Ἐθνικὴ καθόλου ἔχουσα τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, εἰς τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῆς θρησκευτικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν λαμπρότητος καὶ δόξης, ὅτε καὶ οἱ αὐτοκράτορες ἀκόμη δὲν ἀπηξίουσαν νὰ χροστατῶσι καὶ νὰ ψάλλωσιν ἐν ταῖς ἀνακτορικαῖς ἱεροτελεστίαις.

Γνωστὸς δὲ εἶναι ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὅστις ἐδολοφονήθη τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων ἐν αὐτῇ τῇ ἀγρυπνίᾳ, ψάλλων ἐν τῷ χορῷ τοῦ ἀνακτορικοῦ παρεκκλησίου τὸν εἰρμὸν τῆς Ζ' ψῆδῆς «Τῷ Παντάνακτος ἐξεφάλλισαν πόθω...»

Ἄλλ' οἱ ἀναδιφῶντες τὴν Ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν πολλὰς ἄλλας μαρτυρίας ἀνευρίσκουσι περὶ τοῦτόσον ἐντιμον καὶ ἐπαγωγὸν καὶ ὑψηλὸν ἐθεωρεῖτο τὸ ψάλλειν ἢ ἀναγινώσκειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἐν τῷ περιφημῷ ναῶ τῶν Χαλκοπρατειῶν, τιμωμένῳ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ὅπου κατέκειτο ἡ ἁγία σορὸς τῆς τιμίας Ζώνης αὐτῆς, τῇ 31 Αὐγούστου, ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ, ὅτε ἐωρτάζετο ἡ κατάθεσις

τῆς τιμίας Ζώνης, τὰς «Ἀναγνώσεις» ἔκονον ἐπίσημοι τοῦ βυζαντινοῦ Κράτους ἄνδρες, τιμῆν τῶν μεγάλων θεωροῦντες νὰ ὑπηρετῶσι τῷ Θεῷ. Μιχαὴλ ὁ Ραγγαβέ, πρὶν ἀκμήν βασιλεύσει, Κουροπαλάτης ὢν, πολλάκις ἔψαλεν ἐν τῷ ναῶ τούτῳ, ὁ δὲ Βάρδας ὁ Καῖσαρ πολλάκις ἐκονομάχουσαν, ἄλλοι δὲ μεγιστάνες ἄλλας διακονίας διηκόνουν, μετὰ θαυμαστῆς προθυμίας, ἐν τῷ ναῶ τῆς Θεοτόκου.

Διὰ τοῦτο θλίβομαι σήμερον, ὅταν βλέπω τοὺς ἱερεῖς τῶν χωρίων ν' ἀγανακτῶσι καὶ γογγύζωσι, διότι δὲν ἔχουν κανένα νὰ τοὺς συλλειτουργήσῃ. Ἄλλ' ὅταν ἀναγινώσκω τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, θλίβομαι ἀκόμη περισσότερο, διότι βλέπω ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὄπριον δὲν κατῴρθωσαν τόσοι μακροὶ αἰῶνες, ν' ἀπομακρύνωσι δηλ. τὸν ἑλληνικὸν κόσμον ἀπὸ ταῖς αὐτοῦ πάτρια, τὸ κατῴρθωσαν ἢ τελευταία μικρὰ περίοδος ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νέας Ἑλλάδος.

Ὀλίγον ἀκόμη καὶ τὰ χωρία δὲν θὰ ἔχωσιν οὐδὲ ἱερεῖς.

A. Μωραϊτίδης

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἡ ἐν Ἀθήναις Μουσικῇ Ἑταιρεία ἐπιθυμοῦσα τελειότερον νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς συνέστητε κατ' αὐτὰς καὶ τμήμα ἴδιον Βυζαντιακῆς μουσικῆς.

Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ θὰ φοιτῶσι ἴσα ἐν νέοι ἐκ τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ πρὸς ἐμάθησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἡ διδασκαλία ταύτης ἀνετέθη εἰς τὸν εὐπαιδευτον μουσικοδιδασκαλον κ. I. Θ. Σακελλαρίδην.

Λέγεται, ὅτι τὴν ἰδρυθεῖσαν σχολὴν θέλουσι λάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν των ὁ τε Σεβ. Μητροπολιτῆς Ἀθηνῶν καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας.

Ἡ ἐφημερὶς ἡμῶν, κατὰ καθῆκον, θερμὰ συγχαρητήρια διαπέμπει τῷ Συμβουλίῳ τῆς ἀνωτέρω Ἑταιρείας διὰ τὴν λαμπρὰν ὅσον καὶ ἐπιτυχῆ ταύτην ἰδέαν του.

Ἐπεὶ τῆς ἐπιτυχίας δὲ ταύτης ὀλοφύχως εὐχεται μεθ' ἡμῶν καὶ ἅπας ὁ μουσικὸς κόσμος.

Διατρῖβει ἀπὸ τίνος ἐνταῦθα ὁ διακεκριμένος μουσικοδιδάσκαλος καὶ τέως πρωτοψάλτης Σμύωνης ἀξιότιμος κ. Μασῆλ Μισαηλίδης.

Σκοπὸς τῆς ἐνταῦθα ἀρξέως του εἶνε ἡ ἐκδοσις «Θεωρητικοῦ τῆς Μουσικῆς, διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ὀπιλοῦ πρὸ πολλοῦ ἐργάζεται.

Ὡς παρὰ τοῦ ἴδου ἐπιπροσφορήθημεν, τὸ Θεωρητικὸν του στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐκλείδου καὶ Πυθαγοροῦ.

Ἐν τῷ Θεωρητικῷ του ἀναπτύσσει ὁ κ. Μισαηλίδης, ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων μουσικῶν θεμάτων, καὶ τὸ περὶ βάσεων τῶν ἤχων ζήτημα δι' ἰδίας θεωρίας, στηριζομένης ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῶν δύο ἀνωτέρω φιλοσόφων.

Ἐν τῷ Θεωρητικῷ τούτου θέλει καταχωρήσει καὶ ἀνέκδοτα μουσικὰ μέλη ὑπ' αὐτοῦ συντεθέντα.

Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν Μητροπολίτης Πρεβέζης Κοσμάς, ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων αὐτοῦ ἀρετῶν, ἦτο καὶ βαθὺς γνώστης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Ἐξέδωτο αὐτὸς Θεωρητικὸν τῆς Μουσικῆς καὶ ὀλοφύχως ἐσπερινοῦ τε, ὄρθρου καὶ λειτουργίας εἰς δύο τόμους, ὑπὸ τὴν τίτλον «Ὁ Παιμηνικός αὐλός».

Κατέλιπε δὲ καὶ πολλὰ ἀνέκδοτα μουσικὰ μέλη, ἵνα τῶν ὀπιῶν περιελθόντα εἰς χεῖράς μας θέλομεν δημοσιεύσει εἰς τῶν μουσικῶν τευχῶν τῆς «Φύμιγγος».

Ὁ πρὸ διετίας ὑφιστάμενος ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὸς Μουσικὸς Σύλλογος «Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός» συνέστησεν ἐν τῇ Μουσικῇ Σχολῇ του καὶ τρίτην τάξιν.

Ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διδίσκεται ἡ καθαρὰ Βυζαντινὴ μουσικὴ ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου κ. Ἀνδρέου Τοικνοπούλου κατὰ πᾶσαν Τρίτην, Πέμπτην καὶ Σάββατον περὶ ὥραν 7—9 μ. μ. ἐν τῷ Γυμνασίῳ Μητροπόλεως.

Ὁ παρ' ἡμῶν σεβαστὸς γέρον μουσικὸς κ. Δ. Παπαπαναγιώτου ἤρξατο ἐκδίδων εἰς μικρὰ τεύχη τὰς ἐνρhythμους καὶ ἀρχαιοποσειεῖς μουσικὰς αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὰς συνθέσεις, ἧτοι δοξαστικά, λειτουργικά, ἄξιόν ἐστι κλπ.

Ταῦτας συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἀξιότιμους ἀναγνώστας μας, οἵτινες ἀντὶ 50 λεπτῶν δύνανται νὰ προμηθευθῶσι καὶ παρ' ἡμῶν ἕκαστον τεύχος.

Ἐν τῷ περὶ τῆς εὐρίσκειαι καὶ τὸ ὑπὸ τῆς ἐφημερίδος ἡμῶν ἐκδοθησόμενον α' μουσικὸν τεύχος τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

Τὸ το θέλει περιέχει τὸν προαγγελθέντα ἀνέκδοτον πολυέλαιον περὶ ἀειμνήστου πρωτοψάλτου Ῥεδιστινοῦ «Δίκασον Κύριε τοὺς πολεμουτάς σε» εἰς ἤχον λέγεται.

Τὸ τεύχος τοῦτο διανεμηθήσεται τοῖς ἀξιότιμοις κ. νδρμηταῖς τῆς ἐφημερίδος μας, μετὰ τῷ β' φύλλῳ ταύτης.

Προσελήφθη ὡς ἀριστερὸς ἱεροψάλτης τοῦ ἐνταῦθα Ναοῦ τῆς Παναγίας Ῥόμβης ὁ ἐκ Τήνου καλλιγράφος μουσικὸς κ. Θεολόγος Μακαρώνας.

Ὁ κ. Μ. Παπαθανασόπουλος ἰατρός, σπουδάζας ἐν Εὐρώπῃ εἰδικῶς τὰ νοσήματα ὄτων, λάρυγγος, ὠνὸς καὶ φάρυγγος δέχεται τοὺς ἐκ τούτων πάσχοντας τὴν 9—12 π. μ. καὶ 2—4 μ. μ. ὁδὸς Ἀκαδημίας ἀρ. 76.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ «ΦΟΡΜΙΓΓΟΣ» ἀριθ. 1

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕΓΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Συντεθὲν μὲν παρὰ

Χ Ρ Υ Σ Α Ν Θ Ο Υ

Ἀρχιεπισκόπου Διρραχίου τοῦ ἐκ Μαδύτων

Ἐκδοθὲν δὲ

ὑπὸ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ

Πελοποννησίου.

Ἐν Τεργέστη 1832.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἰδοὺ τέλος πάντων, φίλτατοι ὁμογενεῖς, ἀναφαίνεται καὶ βιβλίον διδακτικὸν τῆς Μουσικῆς ἐπιστήμης. Τοῦ πολυτίμου τούτου Συγγράμματος ἤθελεν ἴσως στερεῖσθαι τὸ Γένος ἐπὶ πολὺ, ἂν δὲν ἤθελεν ὑπάρξει εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ὁ πολυμαθέστατος καὶ μουσικώτατος οὗτος ἀνὴρ, ὁ Πανιε-

ρώτατος, λέγω, ἅγιος Διρραχίου Κύριος Χρῦσανθος.

Καθὼς ὅλα τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα δύνανται νὰ χορηγήσωσι κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἦττον ὠφελειάν τινὰ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, οὕτω καὶ τὸ ἀνὰ χεῖρας ὄχι ὀλίγον θέλει ὠφελῆσει, ὡς πραγματευόμενον περὶ ἐπιστήμης, ἧτις μάλιστα συντείνει εἰς δοξολογίαν Θεοῦ, εἰς εὐπρέπειαν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν φιλοσόφων.

Οὗτος λοιπὸν ὁ φιλογενέστατος κύριος Χρῦσανθος καὶ οἱ συνάδελφοί του Κύριοι, Γρηγόριος καὶ Χουρμούζιος, ὁ μὲν Πρωτοψάλτης, ὁ δὲ Χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, μικρὸν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐνωθέντες καὶ συσκεφθέντες φιλοσόφως καὶ ἐπιστημονικῶς, ἀνεκάλυψαν τὸν χρόνον εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ ἐπροσδιώρισαν τὴν καταμέτρησιν καὶ διαίρεσιν αὐτοῦ πολλαχῶς (διότι χωρὶς τούτου οὐδὲν κατορθοῦται εἰς τὴν Μουσικὴν), ἐπροσδιώρισαν τὰ διαστήματα

τῶν ἐπτὰ Τόνων διὰ συστηματικῶν Κλιμάκων καθ' ὅλα τὰ γένη τῆς Μουσικῆς, τὰ διαστήματα τῶν φθορῶν, δι' ὧν γίνεται ἡ μετάφρασις καὶ ἡ μεταβολὴ ἀπὸ ἤχου εἰς ἤχον, ἀπὸ γένους εἰς γένος, καὶ ἀπὸ κλίμακος εἰς κλίμακα μετέβαλαν τοὺς μουσικοὺς χαρακτῆρας ἀπὸ συμβόλιων εἰς γράμματα καὶ, ἐν ἐνὶ λόγῳ, καθυπέβαλαν εἰς κανόνας τὴν πρὶν ἀκανόνιστον μὲν, ἀλλὰ πολυποικιλομελῆ μουσικὴν μας μετὰ τὸν τρόπον ἀξιοθαύμαστον.

Τίς δύναται νὰ ἀντεῖπῃ εἰς τοῦτο, ὅταν βλέπῃ εἰς τοὺς ἐντελῶς τῆς μεθόδου ταύτης τὴν ἰκανότητα τοῦ νὰ ψάλλωσιν ἀπαράλλακτα, ξένα καὶ ἀνήκουστα εἰς αὐτοὺς μέλη, τονισμένα μετὰ τοὺς ἡμετέρους Μουσικοὺς χαρακτῆρας, καὶ νὰ γράφωσι παρομοίως τὰ τοιαῦτα, ὅταν διὰ μόνης τῆς ἀκοῆς γίνωνται γνωστὰ εἰς αὐτοὺς; οὐδεὶς βέβαια. Δικαίως λοιπὸν πρέπει νὰ ὀνομασθῶσι οἱ σεβάσμιοι οὗτοι ἄνδρες ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ! (*)

(ἀκολουθεῖ)